

en un cingle'.⁹ *Relleix* [1839, Lab.]¹⁰ és un altre cas de la *l*-conservada de LAXARE, quan no està sotmesa a l'alteració verbal.¹¹ B.-Emp. *lleixaia* 'deixalla'. Cast. *laja* 'canilla de gossos' [1512]=fr. *laisse*. Arag. *leja* 'terra que queda en una ribera en mudar-se el curs del riu', que a Múrcia i Almeria significa també «vasar, anaqueu» com en català, veg. DCEC, 118b52-60. Port. *leixa* «resíduo», «rebusco de azeitona»; el compost gall-port. *leixa-pren*, per al qual veg. DCEC, 119a18-22 —com a terme de poètica medieval—, que s'ha mantingut més o menys viu fins a època ben moderna (veg. Fig., etc.).¹² I d'altra banda el portuguès ha mantingut fins avui la *l*- en la forma postverbal derivada *desleixado* 'descuidat, negligent', *desleixar-se*, *desleixo* 'descuit': com sigui que en aquests ja no podia obrar la influència inductora de la *de* de *deixar de*; al capdavant es tracta dels representants portuguesos moderns d'aquell DELAXARE en què somiaven Schuchardt i Wagner, i per tant porten un nou cop a aquella etimologia.

DERIV.: *Deix* [Lab. 1888; 1902, Ruyra; abans, per oblit i confusió amb un castellanisme, des de Belv. i Lab. 1839 només registraven *deixo* 'deixament' però és segur que *deix* ja existiria en les altres accs., arreladíssimes en la llengua]; en el Priorat se sent una variant *dègit* (*déjzi*) 'deix, idiosincràsia fonètica' (Bellmunt, 1935, i crec haver-ho sentit en algun altre poble del Migjorn): «cada poble té el seu *dègit*», que sembla degut a contaminació de mots de terminació semblant com *hàbit*, *trànsit*, *règim*. *Deixa* [leixa 1268, *AlcM* i cf. supra] «totz clergues --- qui heretatz o possessions --- auran en los davant ditz lochs --- yasia que aqueles ayen per rahó de donació o *lexa*, que meten lur part ensems ab vosaltres», 1324, *Cartoral de Vilafranca de Conflent* (f° 6r), *deixa* [1391]; +³⁵ «cada, marca que deixa un insecte', en uns versos juvenils de P. Coromines, inèdits, de 1888, rient-se de l'aspecte d'un home deixat: «les arrels dels pèls cremats / --- / les arrels sa cara embruten / tan negrenchs, / tan rustits: / semblen *deixes* de mosquits». «La *deixa* del geni grec», Costa i Llobera.

Deixada [*AlcM*]; Val. 'deix en el parlar': «el to o *deixà* dels de Cocentaina és prou bast en lo parlar», MGadea, *T. del Xè* 1, 212. *Deixador*; *deixadura*. *Deixalla* [Lab. 1888. Supl.; Verdaguer]. *Deixament*. *Deixant* 'aigües o rastre que deixa una nau en passar per una mar o estany' [DAg.]; eiv. «ara ja / cada nau té el seu *deixant* / així que l'àncora és fora: / davall d'un núvol tot negre / qualsevol nau corre --- vola ---», Enric Fajarnés, en Villangómez, *Lli. d'Eivissa*, 109].⁵⁰

Deixat [1803, Belv.], *deixadesa* [escr. Renaix., EVilanova, Pons Mass. i DBal.]: mot de regust perfectament catalanes, que no veig cap raó per sospitar que sigui castellanisme, com suposa *AlcM*, cedint com sempre al prejudici de les condicions locals de Palma i de Ciutadella, on diu que usen el castellanisme de tonant *deixadès* —absolutament inoït en cat. central—, i on pronuncien *deixadesa* amb *de-*; observem que en castellà *dejaded* no es documenta fins al S. XIX (*DACEsp.*, 1823, però no *DAut.*) i fins *deixa-*

do en aqueix sentit és poc antic (un sol testimoni, de c. 1615, en el *DAut.*).

Deixies [1903, Pere Coromines: «va tornar d'allí on rentava els plats --- portava *deixies* embolicades en un paper i les va posar damunt de la taula, amb un plat i una forquilla de fusta», *La Casa dels Podalls* en *A Recés dels Tamarius*, p. 126]; més tard l'usà Caterina Albert, a. 1907; Vogel, 1911; no Lab., Bulb. ni DAg.: *AlcM* afirma que és només del bisbat de Girona, i no goso negar del tot que ho digui amb raó, car de fet em sembla que ho diuen més la gent d'aquella banda que la de Bna., però crec haver-ho sentit a gent que no eren de la meua família, que al capdavant ja no és gironina més que en segon grau matern i en tercer grau patern; ben definit també pel *DFa.* (el qual dubto que vagi rebre el mot de Vogel ni del meu pare, i certament no de mi).

Lax [S. XIII, Arn. de Vilanova], pres del ll. *laxus* 'fluix'; *laxar* [1695, Lacav.], pres de *laxare*; *laxant* [Lab. 1840]; *laxació* [1455]; *laxatiu* [S. XIV];¹³ *laxitud* [c. 1500]. *Relaxar* [S. XIII, Arn. de Vilanova; Muntaner], sovint mig adaptat en data antiga en la forma *rele(i)zar* [1344, Pere el Cerimoniós]; *relaix* (cf. supra); *relaixar*; *relaixó*; *relaxació* [1398, Metge]; *relaxat*; *relaxant*. *Relleix* 'cornisa en una cinglera', Bosch de la Tri. (*B. Assoc. Exc. Cat.* XII, 233), Coromines (*Prometeu*, XI, ii, 188). *Relleixa* id., en el Montsant (La Morera, 1935); *reléjisa*, dissim. l > l, Conca de Tremp (Ribert, 1957); *relaix* maestr. (*Seidia*, 75); *relaixons* 'lleixes a manera de repisa per a objectes, dins una cova', Capçanes (1935). *Lexiu* sembla haver designat una mena d'heretat, potser rebuda com a lliure de censos, per una herència: a. 1128 a Besora de Cardener (Serra V., *BCEC* 1909, 269); «romà en *lexiu* una sort d'alou el terme de Camarasa, que façe sens al Sr. Rey», 1295-9 (CaCandi, *MischicCat.* II, 177, 162); «*lixivium* cum omni sua hereditate», 1253 (MDuque, *Docs. de Ovarra*, 178.12); cf. tanmateix *EJIDO*, *DCEC*. *Lex* adj. m. i f. potser '(persona) que no és hereu i ha estat deixada sense herència': *hom o fembra lex, albat que sia lex, persones lexes*, docs. de Besora de Cardener, 1369 (Serra V., *BCEC* 1909, 274, 300 i índex), si bé el context no dóna sentit clar.

¹ Molts més en Muntaner, com en Casac. I, 15; IV, 62; V, 70; VI, 20; VI, 110, sempre *lexar*. —² En algunes zones conservadores es manté la *l*- fins a mitjan S. XIII: especialment en textos lleonesos (docs. de Staaff), un de Calatrava de 1239, *lexar* i *dexar*, juntament en Berceo i l'*Alexandre*. Els primers testimonis de *de-* són un de 1201 i dos de 1200 o poc després; abunda ja, però, des de c. 1245, i ja llavors s'imposa pertot, si bé resistí més llargament en aragonès, on encara, en la segona meitat del S. XIII, el còdex del *Vidal Mayor* conserva una quarantena de casos de *le(i)zar* contra vuit de *deixar*. —³ Cortesão; Leite de Vasconcelos; Gonç. Viana, *Apost.* I, 362; i els diccs. etimològics de Machado, Nascentes i Moraes. Però en portuguès resta poc freqüent fins a la fi de l'Edat Mitjana: només se'n cita un altre cas en el S. XIV